

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев2 3672/2023
08.11.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Јелице Бојанић Керкез, председника већа, Весне Станковић и Радославе Мађаров, чланова већа, у парници из радног односа тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Миле Ранкић, адвокат из ..., против туженог ЈП „ЕПС“ Београд – Огранак РБ „Колубара“ из Лазаревца, ради исплате, одлучујући о ревизији тужиоца, изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 1369/23 од 13.07.2023. године, у седници већа одржаној 08.11.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гж1 1369/23 од 13.07.2023. године, тако што се **ОДБИЈА** као неоснована жалба туженог и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Основног суда у Лазаревцу П1 32/22 од 27.02.2023. године.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужени да исплати тужиоцу на име трошкова поступка по ревизији износ од 55.666,60 динара, у року од 15 дана од дана пријема преписа ове пресуде.

Образложење

Пресудом Основног суда у Лазаревцу П1 32/22 од 27.02.2023. године, ставом првим изреке, обавезан је тужени да исплати тужиоцу на име мање исплаћене зараде по основу сменског рада и на име мање исплаћене накнаде зараде за време коришћења годишњег одмора, појединачно одређене новчане износе, са законском затезном каматом, ближе одређено овим ставом изреке и да на досуђене новчане износе уплати за тужиоца надлежном Републиком фонду за ПИО запослених, доприносе за обавезно пензијско и инвалидско осигурање. Ставом другим изреке, обавезан је тужени да исплати тужиоцу на име трошкова парничног поступка износ од 56.633,32 динара, са каматом од дана извршности пресуде.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж1 1369/23 од 13.07.2023. године, ставом првим изреке, преиначена је пресуда Основног суда у Лазаревцу П1 32/22 од 27.02.2023. године, тако што је одбијен, као неоснован, тужбени захтев тужиоца, којим је тражио да се обавезе тужени да исплати тужиоцу на име мање исплаћене зараде по

основу сменског рада и на име мање исплаћене накнаде зараде за време коришћења годишњег одмора, појединачно одређене новчане износе са законском затезном каматом, да на досуђене износе за тужиоца уплати Републичком фонду за ПИО запослених, доприносе за обавезно пензијско и инвалидско осигурање, као и захтев тужиоца да се обавезе тужени да исплати тужиоцу на име трошкова парничног поступка износ од 56.633,32 динара са каматом од дана извршности до исплате. Ставом другим изреке, обавезан је тужилац да исплати туженом на име трошкова парничног поступка износ од 13.414,00 динара.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилац је благовремено изјавио ревизију, због погрешне примене материјалног права.

Према оцени Врховног суда, ревизија тужиоца је дозвољена на основу одредбе члана 403. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку - ЗПП („Службени гласник РС“, бр 72/11 ... 13/23 – други закон).

Испитујући правилност побијане пресуде у смислу члана 408. ЗПП, Врховни суд је нашао да је ревизија тужиоца основана.

У поступку пред нижестепеним судовима није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је у радном односу код туженог на неодређено време у периоду на који се односи предметно потраживање (на име мање исплаћене зараде за рад у смени у периоду од 15.04.2021. године до 31.07.2022. године и за време коришћења годишњег одмора у периоду од 16.04.2020. године до 31.07.2022. године). Тужилац је послове обављао у сменама, радећи сваки други дан у времену од 07.00 до 19.00 часова, односно радио је сваки други дан по 12 часова. Организација рада код туженог је таква да тужилац мења другог запосленог на истом радном месту сваког другог дана, с тим што један дан ради од 07.00 до 19.00 часова, а други дан је на паузи и тако се циклус понавља. Тужени приликом обрачуна и исплате зараде, тужиоцу зараду није увећавао по основу сменског рада за 8,9% сходно одредби члана 38. став 1. тачка 4. Посебног колективног уговора за „Електропривреду Србије“. Тужени није вредновао тужиоцу рад у смени кроз основну зараду, јер такво вредновање мора бити недвосмислено исказано у исплатној листи запосленог. Висина потраживања тужиоца у висини разлике између исплаћене зараде тужиоцу и припадајуће зараде са увећањем основице за 8,9% по основу сменског рада сходно члану 38. став 1. тачка 4. ПКУ за ЕПС и на име мање исплаћене накнаде зараде за време коришћења годишњег одмора утврђена је на основу налаза и мишљења судског вештака економско-финансијске струке.

Првостепени суд је имао у виду да је рад у сменама сваки рад у којем запослени непрекидно или са прекидима ради у најмање две смене, биле оне дневна или ноћна или у две дневне смене, односно начин организације рада у коме радници мењају једни друге на истом радном месту у складу са одређеним образцем, укључујући образац ротирања који може бити непрекидан или са прекидима, изискујући потребу да радник ради у различито време током одређеног периода дана или ноћи.

Према оцени првостепеног суда, тужилац је у утуженом периоду послове обављао радећи у сменама и тужени приликом обрачуна и исплате зараде тужиоцу, зараду није увећавао по основу сменског рада за 8,9%, сходно члану 38. став 1. тачка 4. ПКУ за ЕПС, те је закључио да је основан тужбени захтев тужиоца за исплату мање исплаћене зараде по основу сменског рада. Затим, како у висину просечне зараде које су претходиле месецу у коме је тужилац користио годишњи одмор, нису ушле у увећање зараде за рад у сменама сходно члану 108. став 1. тачка 2. Закона о раду, да је основан тужбени захтев тужиоца за исплату разлике накнаде зараде за месеце у којима је користио годишњи одмор.

Међутим, другостепени суд је закључио да рад тужиоца нема карактеристике сменског рада, имајући у виду да у конкретном случају није било измене смена тужиоца са другим запосленим, јер између њих није било ротирања смена (континуираног или са прекидима), тако да наизменично раде у различито време, мењајући једни друге током одређеног периода дана или недеље, због чега тужилац није радио у смени и за такав рад тужиоцу не припада увећање зараде за рад у смени прописано Посебним колективним уговором за ЕПС у износу од 8,9%. Како рад тужиоца није сменски рад, одбијен је његов захтев за исплату увећене зараде по основу сменског рада, јер тужиоцу није причињена штета приликом обрачуна накнаде зараде за време коришћења годишњег одмора, па је неоснован и акцесорни тужбени захтев за уплату доприноса за пензијско и инвалидско осигурање на досуђене износе.

Врховни суд је нашао да се основано ревизијом тужиоца указује да је побијана другостепена одлука донета уз погрешну примену материјалног права.

Наиме, одредбом члана 108. став 1. тачка 2. и 3. Закона о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/05,...95/18 – аутентично тумачење), прописано је да запослени има право на увећану зараду у висини утврђеној општим актом и уговором о раду и то: за рад ноћу, ако такав рад није вреднован при утврђивању основне зараде - најмање 26% од основице, за прековремени рад – најмање 26% од основице, док је ставом 4. истог члана прописано да општим актом и уговором о раду могу да се утврде и други случајеви у којима запослени има право на увећану зараду, као што је увећање зараде по основу рада у сменама. Одредбом члана 114. став 1. истог закона прописано је да запослени има право на накнаду зараде у висини просечне зараде у претходних дванаест месеци у складу са општим актом и уговором о раду, за време одсуствовања са рада на дан празника који је нерадни дан, годишњег одмора, плаћеног одсуства, војне вежбе и одазивање на позив државног органа.

Одредбом члана 7. став 2. тачка 2. Посебног колективног уговора за „Електропривреду Србије“ („Службени гласник РС“, бр. 15/15 ... 16/2021), прописано је да послодавац доноси одлуку о распореду, почетку и завршетку радног времена, полазећи од следећег: на радним местима где процес рада траје непрекидно, рад се организује у сменама, при чему се под сменским радом подразумева рад у две (по 12 сати) или више смена (по 6 или 8 сати) у току радног дана када на истим средствима за рад, раде наизменично најмање два запослена, или две групе запослених, при чему измена смена може бити континуирана или са прекидима током одређеног периода дана или недеља, док је одредбом члана 38. став 1. тачка 4. прописано да се основна зарада запосленог увећава за рад у сменама за 8,9%.

Према Директиви Европске уније 2003/88 – ЕС, сменски рад је дефинисан као начин организације рада у коме радници мењају једни друге на истом радном месту у складу са одређеним обрасцем, укључујући и образац ротирања, који може бити непрекидан или без прекида (континуиран или дисконтинуиран), изискујући потребу да радник ради у различито време током одређеног периода дању или ноћу, а турнус се у свом језичком значењу изједначава са сменским радом (пертурнум, по реду, редом). С обзиром на то да се под турнусом подразумева утврђен ред у коме више лица једно за другим обављају неки посао радећи наизменично и смењујући се, између ова два појма нема никакве разлике и представљају синониме. Директива Европске Уније није извор права али њена садржина помаже у тумачењу појма сменског рада који наши закони не садрже.

Имајући у виду утврђене чињенице да тужени тужиоцу није увећао зараду према наведеним законским одредбама и одредбама Колективног уговора које су важиле у спорном периоду, да је тужилац у утуженом периоду радио по моделу радног времена 12/36, Врховни суд налази да је првостепени суд правилно усвојио тужбене захтеве и обавезао туженог на исплату тражене разлике на име мање исплаћене зараде по основу сменског рада и за време коришћења годишњег одмора са припадајућим доприносима. Према оцени Врховног суда, када се запослени на истом послу смењују према унапред утврђеном редоследу, ради се о сменском раду. Наиме, рад у сменама је рад који се непрекидно или са прекидима ради у најмање 2 смене, било дневне или ноћне, односно таква организација рада у коме радници мењају једни друге на истом радном месту у складу са одређеним обрасцем, укључујући образац ротирања, који може бити непрекидан или са прекидима у различито време током одређеног периода дана или ноћи. Како је у конкретном случају код оваквог режима рада постојао континуитет, те имајући у виду и чињеницу да је сменски рад признат у општем акту тужене (Посебни колективни уговор за „Електропривреду Србије“), што указује између осталог да рад са наведеним моделом радног времена представља сменски рад, то је према оцени Врховног суда правилан закључак првостепеног суда да тужилац, у смислу одредбе члана 108. став 4. Закона о раду и члана 38. став 1. тачка 4. Посебног колективног уговора за „Електропривреду Србије“, има право на увећану зараду у висини утврђеној општим актом и уговором о раду и у смислу одредби члана 114. став 1. Закона о раду има право на накнаду штете на име мање исплаћене накнаде зараде за време коришћења годишњег одмора у утуженом периоду, а правилно је првостепени суд обавезао туженог и да за тужиоца изврши уплату доприноса за обавезно пензијско и инвалидско осигурање Републичком Фонду за ПИО на досуђене износе.

Како је другостепени суд због погрешне примене материјалног права одбио тужбене захтеве, Врховни суд је на основу члана 416. став 1. ЗПП, преиначио другостепену пресуду, одбио жалбу туженог и потврдио првостепену пресуду.

Тужилац је успео у поступку по ревизији, због чега тужиоцу на основу члана 153. и 154. ЗПП а у вези члана 163. ЗПП, припадају одређени трошкови ревизијског поступка, који су досуђени у укупном износу од 55.666,60 динара и то на име састава ревизије у износу од 27.000,00 динара, применом Тарифе о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката („Службени гласник РС“ број 43/2023) и судске таксе на ревизију у износу од 11.466,64 динара и судске таксе на пресуду по ревизији у износу од 17.199,96 динара, имајући у виду вредност предмета спора на име главног тужбеног захтева у укупном износу од 95.833,09 динара, применом Тарифног броја 1.

- 5 -

став 1. тачка 2. Таксене тарифе из Закона о судским таксама („Службени гласник РС“ бр. 28/94 ... 95/18).

На основу наведеног, применом члана 165. став 2. ЗПП, Врховни суд је одлучио као у ставу другом изреке.

**Председник већа - судија
Јелица Бојанић Керкез, с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић